

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЩОДО ОПЛАТНОГО НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Ю. В. Коренга

У статті проаналізовано проблемні питання у правовому врегулюванні договору щодо оплатного надання медичних послуг. Автором встановлено шляхи та засоби вирішення поставлених проблем.

Ключові слова: *медична послуга, цивільно-правові відносини, цивільно-правовий договір, договір про надання послуг.*

Специфіка відносин, що виникають між пацієнтом і суб'єктом медичної діяльності в процесі надання медичної допомоги, свідчить про їх цивільно-правове регулювання незалежно від того, на оплатній або безоплатній для пацієнта основі вони надаються.

В.К. Єрмолаєв вважає, що у сфері медичного обслуговування достатню питому вагу займають цивільно-правові відносини. Вони можуть виникати як із закону, так і на основі договору [1, с. 10]. У більшості випадків цивільно-правовий договір визначають як угоду двох або декількох сторін, що спрямована на досягнення певного правового результату шляхом здійснення дій правомірного характеру, результатом чого є виникнення, зміна або припинення прав та обов'язків суб'єктів. При розгляді цього питання важливо врахувати особливості правової природи та істотні ознаки цивільно-правового договору, а також методи державного впливу.

Відносини що виникають при здійсненні медичної діяльності – це складні, комплексні, багатогранні правовідносини, що опосередковуються, зокрема договором. За юридичною характеристикою – це двосторонній, оплатний чи безоплатний та консенсуальний вид договору. Зазначається, що пацієнт має право укласти договір із медичним закладом та приватно практикуючим лікарем. Договір між пацієнтом і лікарем розглядається як «спеціальний договір» в рамках цивільного договірного права, що дає окремому пацієнтові право пред'являти

лікареві прями́й позов та можливість забезпечувати реалізацію цього права через суд.

На сьогоднішній день більшість науковців схиляються до того, що договори в сфері здійснення медичної діяльності є договорами про надання послуг. У юридичній літературі договори між особами і медичними закладами називаються по-різному: договір на надання медичної допомоги, договір на медичне обслуговування, лікарський договір, договір про надання медичної послуги. На сьогоднішній день відсутня пряма вказівка в законі на існування такого виду договору. Але ст. 3 та ст. 627 ЦК України закріплює принцип свободи договору, тобто можливість укладення будь-якого виду договору, що не суперечить вимогам закону та моральним засадам суспільства. Але варто відмітити, що договір саме у медичній сфері відрізняється від класичного договору надання послуг.

В сучасних умовах розвитку зобов'язального права необхідно використовувати договори немайнового характеру, оскільки це дає можливість безпосередньо, без їх пов'язаності з майновими цінностями, регулювати відносини, які не підпадають під поняття майнових відносин. [2, с. 32–59, 45].

Також, у договорі про надання медичних послуг, на відміну від класичного договору про надання послуг, важко заздалегідь передбачити всі види робіт, які можуть знадобитися при наданні медичної допомоги, тому пацієнт повинен бути попереджений про те, що, можливо, знадобляться додаткові методи діагностики та лікування з відповідною оплатою. Особливістю договору про надання медичних послуг є те, що він має бути адаптований до конкретних відносин сторін та виходити із певної конкретної ситуації та базуватися на волевиявленні названих вище сторін.

Специфіка предмета цього договору знайшла відображення в тому, що цей правочин має гарантувати безпеку медичної послуги для пацієнта. Нерідко медичні послуги пов'язані з можливістю (а інколи й необхідністю) завдання шкоди здоров'ю пацієнту заради призупинення або запобігання патологічного впливу хвороби, який несе більшу шкоду. Водночас медичне втручання допускає

вірогідність проявів супутніх, побічних шкідливих властивостей такого медичного впливу.

Якщо виконавець медичної послуги не матиме можливості завдання шкоди здоров'ю пацієнту, він не зможе здійснити належний медичний вплив. Усунути вірогідність проявів шкідливих властивостей медичного впливу виконавець медичної послуги також не в змозі, або ж він повинен відмовитися від цього впливу, завдаючи шкоди інтересам здоров'я пацієнта, загрозу яким несе патологічний процес хвороби, задля лікування якого пацієнт звернувся до лікаря.

Ще однією особливістю договору про надання медичних послуг є неможливість виконавця забезпечити стовідсоткову гарантію досягнення результатів медичного втручання. Лікар не може гарантувати майбутній медичний результат, оскільки корисний ефект медичної послуги міститься в самому її наданні без відчутного матеріального результату. Неречовий характер результату медичної послуги пояснює, чому встановлення строку служби чи гарантійного строку на таку послугу є нереальним, на відміну від результату робіт. Виконання будь-якої роботи передбачає отримання результату в речовій формі, що робить можливим встановлення строку служби і гарантійного строку на результат роботи.

У зв'язку з цим до медичних послуг, що не мають матеріального результату (наприклад, консультація спеціаліста чи розкриття абсцесу), як правило, не застосовуються нормативні положення про строки виявлення недоліків, оскільки виконавець може нести відповідальність лише за недоліки, що були допущені в процесі їхнього надання, а не по завершенні. Водночас, до деяких послуг, що мають речовий результат (наприклад, накладення пломби чи виготовлення зубного протезу), можуть бути застосовані або строки виявлення недоліків, або положення законодавства про гарантії, позаяк у цьому випадку споживацькі властивості такого результату (тобто, речового) зберігають свою цінність упродовж значного терміну.

Таким чином, договір – це документ, що своїм змістом враховує безліч умов і обставин, з якими пов'язані виникнення, зміна або припинення цивільних прав

та обов'язків осіб. Особливістю договору про надання медичних послуг є те, що він має бути адаптований до конкретних відносин сторін та виходити із певної конкретної ситуації та базуватися на волевиявленні названих вище сторін.

Література

1. Ермолаев В.К. Общетеоретические и гражданско-правовые основы медицинского обслуживания граждан в Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / В.К. Ермолаев. – М., 1997. – 219 с.
2. Вердников В.Г. Гражданско-правовые формы товарно-денежных отношений / В.Г. Вердников, А.Ю. Кабалкин. – М.: Юрид. лит., 1970. – 224 с.

Korenya I. Problems of civil relations regarding a regulations of paid medical services. The article analyzes the legal issues in the settlement agreement regarding the balance of payments of medical services. The author has found ways and means of solving problems.

Keywords: *medical services, civil relations, civil contract, contract for services.*